

LINSCHOTEN-VEREENIGING

UITNODIGING

Het bestuur van de Linschoten-Vereeniging heeft het genoegen u uit te nodigen voor de presentatie van deel 117 in de reeks Werken van de Linschoten-Vereeniging: *Met de Triton en Iris naar Nieuw-Guinea. De reisverhalen van Justin Modera en Arnoldus Johannes van Delden uit 1828.*

In april 1828 vertrokken Z.M. korvet *Triton* en Z.M. koloniale schoener *Iris* van Ambon naar Nieuw Guinea om een westelijk gedeelte van dat eiland bij proclamatie voor Nederland in bezit te nemen en er een militaire nederzetting te vestigen. De marineofficieren verrichtten er hydrografische opnamen voor zeekaarten teneinde de Nieuw Guineese wateren voor scheepvaart te ontsluiten. Meevarende leden van de ‘Natuurkundige commissie voor Nederlands-Indië’ onderzochten de planten- en dierenwereld van het onder Europeanen nagenoeg onbekende eiland. De reis, in opdracht van de gouverneur van de Molukken, was ingegeven door de angst dat Engelsen zich vanuit Australië op het door nog geen enkele koloniale macht geclaimde Nieuw Guinea zouden vestigen. Van Engelse activiteit was geen spoor te bekennen en Fort Du Bus, zoals de nederzetting werd genoemd, kende een kort bestaan. Het voor Europeanen fnuikende klimaat, aanvallen door Molukse en Papoease zeerovers en een vrijwel doorlopend gebrek aan voedsel, kostte talloze levens waardoor het fort in 1836 moest worden verlaten.

Dit deel bevat de transcripties van twee journalen die tijdens de reis van 1828 zijn bijgehouden. Het eerste is van Justin Modera, die bij vertrek uit Nederland tweeëntwintig jaar was, en luitenant ter zee op de *Triton*. Het tweede is van de enkele maanden jongere bestuursambtenaar Arnoldus Johannes van Delden, die als gouvernementscommissaris was belast met de formele inbezitneming van Nieuw Guinea. Modera’s verhaal verscheen in 1830 in druk, maar is nu zeldzaam. Van Deldens handgeschreven journaal wordt bewaard in het Nationaal Archief in ’s-Gravenhage en verschijnt hier voor het eerst in druk.

Deze journalen worden voorafgegaan door hoofdstukken waarin de reis van 1828 in haar historische context wordt geplaatst. Ze beschrijven de belangrijkste zeereizen naar Nieuw Guinea en de Nederlandse koloniale politiek ten aanzien van dat eiland van vóór 1828. Verder de zevenjarige geschiedenis van Fort Du Bus, de binnen- en buitenlandse reacties naar aanleiding van de inbezitneming, de hydrografische werkzaamheden en de verrichtingen van de ‘Natuurkundige commissie’. Het belang van de journalen van Modera en Van Delden is dat de kusten van Nieuw Guinea bijna een onbekend land waren en de tocht daarheen een ware ontdekkingsreis was.

-/-

Met de Triton en Iris naar Nieuw-Guinea. De reisverhalen van Justin Modera en Johannes Arnoldus van Delden uit 1828 wordt bezorgd door Dr. Willem F.J. Mörzer Bruyns, voormalig senior conservator zeevaartkunde bij Het Scheepvaartmuseum in Amsterdam. Hij is een groot kenner van de historische navigatie waarover hij ruimschoots publiceerde. Voor de Linschoten-Vereeniging is hij beslist geen onbekende, want in 1985 publiceerde hij in de reeks Werken van de Linschoten-Vereeniging de delen 84 en 85, *De eerste tocht van de Willem Barents naar de Noordelijke IJszee, 1878*. Na zijn pensionering in 2005 was Willem Mörzer Bruyns Sackler Research Fellow in het History of Astronomy and Navigational Science bij het National Maritime Museum in Greenwich, Londen.

De presentatie van *Met de Triton en Iris naar Nieuw-Guinea. De reisverhalen van Justin Modera en Arnoldus Johannes van Delden uit 1828* vindt plaats op zaterdag 25 augustus aanstaande in Museum Volkenkunde, Leiden. Het programma bevat (o.v.b. van wijzigingen) de volgende onderdelen:

- 13.00 uur Ontvangst in de Grote Zaal op de eerste verdieping van Museum Volkenkunde met koffie/thee.
- 13.30 uur Welkom door Prof. Dr. Michiel van Groesen, voorzitter van de Linschoten-Vereeniging.
- 13.45 uur Dr. Willem Mörzer Bruyns: *Met de Triton en Iris naar Nieuw-Guinea. De reisverhalen van Justin Modera en Arnoldus Johannes van Delden uit 1828*.
- 14.15 uur Mevrouw Dr. Fanny Wonu Veys, conservator Oceanië van Museum Volkenkunde: *Papoea-collecties in Nederland. Verhalen over verkenning, onderzoek, missie, zending en kolonisatie*.
- 14.45 uur Presentatie van het eerste exemplaar van *Met de Triton en Iris naar Nieuw-Guinea* aan Mr. Eugène van Boudijk Bastiaanse, nazaat van Michiel Cornelis van Boudijck Bastiaanse, die de broer was van Jan Hendrick van Boudijck Bastiaanse, de commandant van Z.M. koloniale schoener *Iris*.
- 15.00 uur Uitreiking Linschoten-Penning 2018 postuum aan Pieter Schriks (1965-2017), bij leven directeur-uitgever van de Walburg Pers. De Linschoten-Penning wordt in ontvangst genomen door mevrouw Claudia Schriks-Kortstam, echtgenote van Pieter.
- 15.15 uur Gelegenheid tot bezichtiging van Museum Volkenkunde, waar naast de verschillende vaste tentoonstellingen onder meer de tijdelijke exposities *Diamanten bergen van Korea, Australische kunst, World Press Photo 2018, Van Mali naar Memphis, en terug*, en *Bedevaart naar Mekka* te zien zijn. Aansluitend is er een aangeklede borrel in het Museumcafé van Museum Volkenkunde.
- 17.00 uur Einde van de bijeenkomst.

-/-

Plus-leden van de Linschoten-Vereeniging kunnen na afloop van de presentatie en tijdens de borrel na afloop hiervan hun exemplaar van *Met de Triton en Iris naar Nieuw-Guinea* afhalen. Tevens ontvangen zij dan een erratum bij deel 115, *Terug naar de Oost. De reis van VOC-chirurgijn Gijsbert Heeck, 1654-1656*. In dit deel is een foutje in het register geslopen waardoor voor een deel verwezen wordt naar onjuiste pagina's.

Plus-leden die niet in de gelegenheid zijn om de presentatie bij te wonen, krijgen hun exemplaar thuisgestuurd, tezamen met het erratum bij deel 115. In beide gevallen geldt dat de lidmaatschapsbijdrage over 2018 moet zijn betaald. Gewone leden ontvangen een acceptgiro, waarmee zij een exemplaar met ledenkorting kunnen bestellen. Een pdf-bestand met het erratum bij deel 115 staat inmiddels op de website van de Linschoten-Vereeniging.

Leden die de presentatie willen bijwonen, wordt vriendelijk verzocht zich uiterlijk 18 augustus aanstaande aan te melden bij de secretaris. Dat kan door inzending van de antwoordstrook op de bijgevoegde Nieuwsbrief of per e-mail (secretaris@linschoten-vereeniging.nl).

Namens het bestuur van de Linschoten-Vereeniging,

Prof. Dr. Michiel van Groesen, voorzitter

Museumkaart

Leden in het bezit van een Museumkaart, BankGiroLoterij VIP-kaart, ICOM-kaart, Rembrandtkaart, Vriendenpas Museum Volkenkunde, studentenkaart Universiteit Leiden of Hogeschool Leiden wordt vriendelijk verzocht deze mee te nemen in verband met het museumbezoek.

Locatie

Het Museum Volkenkunde (<https://www.volkenkunde.nl/nl>) is gevestigd aan de Steenstraat 1, Leiden.

Openbaar vervoer

Museum Volkenkunde (Steenstraat 1) ligt op vijf minuten loopafstand van het NS-station Leiden Centraal en is dus uitstekend met de trein te bereiken.

-/-

Auto & Parkeren

vanuit Den Haag/Amsterdam A44

- afrit 8 Leiden, richting Leiden Centrum, Plesmanlaan, Morssingel, rechts parkeergarage Morspoort.

- afrit 8 Leiden, richting Leiden Centrum, Plesmanlaan, Morssingel, rechts Morsweg, over het spoor links, links Haagwegparkeerterrein (een gratis pendelbus brengt u naar het museum).

vanuit Den Haag/Amsterdam A4

- afrit 7 Zoeterwoude-Dorp/Leiden, richting Leiden Europaweg (N206), links Voorschoterweg, rechts Churchillaan, rechts Haagweg, over het spoor, rechts Haagwegparkeerterrein (een gratis pendelbus brengt u naar het museum).

- afrit 7 Zoeterwoude-Dorp/Leiden, richting Leiden Europaweg (N206), links Voorschoterweg, rechts Churchillaan, rechts Haagweg, voor het spoor links, rechts over het spoor, Morsweg, links Morssingel, links parkeergarage Morspoort.

Parkeren

Parkeren (betaald) is mogelijk op een aantal nabijgelegen parkeerplaatsen. De dichtstbijzijnde is de Morspoortgarage. Deze garage ligt op 8 minuten loopafstand van het museum.

=====

AANMELDING PRESENTATIE DEEL 117, MET DE TRITON EN IRIS NAAR NIEUW-GUINEA. DE REISVERHALEN VAN JUSTIN MODERA EN ARNOLDUS JOHANNES VAN DELDEN UIT 1828

ZATERDAG 25 AUGUSTUS 2018, MUSEUM VOLKENKUNDE, LEIDEN

Ondergetekende,

Naam:

Adres:

Postcode/plaats:

Handtekening:

Zal met personen de presentatie van *Met de Triton en Iris naar Nieuw-Guinea* bijwonen.

S.v.p. na invulling en ondertekening in een voldoende gefrankeerde envelop opsturen naar onderstaand adres. U kunt zich ook aanmelden met opgave van het aantal personen via een e-mail bericht aan de secretaris: secretaris@linschoten-vereeniging.nl

Colofon

©Linschoten-Vereeniging, 2018

LINSCHOTEN-VEREENIGING
OPGERICHT 7 MAART 1908

secretariaat: Duivestein 3, 2641 LG Pijnacker
+31 (0)15 – 369 20 93
secretaris@linschoten-vereeniging.nl
www.linschoten-vereeniging.nl